

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (viides jaosto)
30 päivänä tammikuuta 1997 *

Asiassa C-139/95,

jonka Pretura circondariale di Genova (Italia) on saattanut EY:n perustamissopimuksen 177 artiklan nojalla yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi saadakseen tässä kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevassa asiassa

Livia Balestra

vastaan

Istituto nazionale della previdenza sociale (INPS),

ennakkoratkaisun miesten ja naisten tasa-arvoisen kohtelun periaatteen toteuttamisesta mahdollisuuksissa työhön, ammatilliseen koulutukseen ja uralla etenemiseen sekä työoloissa 9 päivänä helmikuuta 1976 annetun neuvoston direktiivin 76/207/ETY (EYVL L 39, s. 40) sekä miesten ja naisten tasa-arvoisen kohtelun periaatteen asteittaisesta toteuttamisesta sosiaaliturvaa koskeissa kysymyksissä 19 päivänä joulukuuta 1978 annetun neuvoston direktiivin 79/7/ETY (EYVL 1979 L 6, s. 24) tulkinnasta,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (viides jaosto),

toimien kokoonpanossa: ensimmäisen jaoston puheenjohtaja L. Sevón, joka hoitaa viidennen jaoston puheenjohtajan tehtäviä, sekä tuomarit D. A. O. Edward, J.-P. Puissechet, P. Jann ja M. Wathelet (esittelevä tuomari),

* Oikeudenkäyntikieli: italia.

julkisasiamies: M. B. Elmer,
kirjaaja: hallintovirkkamies L. Hewlett,

ottaen huomioon kirjalliset huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

— INPS, edustajinaan asianajajat Carlo de Angelis ja Andrea Barbutto, Rooma,

— Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään oikeudellisen yksikön virkamiehet Enrico Traversa ja Marie Wolfcarius, avustajanaan asianajaja Renzo Morresi, Bologna,

ottaen huomioon suullista käsittelyä varten laaditun kertomuksen,

kuultuaan INPS:n ja komission esittämät suulliset huomautukset 13.6.1996 pidetyssä istunnossa,

kuultuaan julkisasiamiehen 17.10.1996 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

Pretura circondariale di Genova on esittänyt yhteisöjen tuomioistuimelle 19.4.1995 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 2.5.1995, EY:n perustamissopimuksen 177 artiklan nojalla kaksi ennakkoratkaisukysymystä miesten ja naisten tasa-arvoisen kohtelun periaatteen toteuttamisesta mahdolli-

suuksissa työhön, ammatilliseen koulutukseen ja uralla etenemiseen sekä työoloissa 9 päivänä helmikuuta 1976 annetun neuvoston direktiivin 76/207/ETY (EYVL L 39, s. 40) sekä miesten ja naisten tasa-arvoisen kohtelun periaatteen asteittaisesta toteuttamisesta sosiaaliturvaa koskevissa kysymyksissä 19 päivänä joulukuuta 1978 annetun neuvoston direktiivin 79/7/ETY (EYVL 1979 L 6, s. 24) tulkinnasta.

- 2 Nämä kysymykset on esitetty asiassa, jossa asianosaisina ovat Balestra, joka on vakavissa vaikeuksissa olevaksi todetun yrityksen entinen työntekijä, ja Istituto nazionale della previdenza sociale (valtion eläkevakuutuslaitos, jäljempänä INPS); asia koskee täydentäviä eläkevakuutusmaksuja, jotka INPS oli lukenut Balestran hyväksi lakisääteisen varhaiseläkejärjestelmän mukaisesti.

- 3 Pääasian tosiseikkojen tapahtuma-ajankohtana Italiassa sovellettiin seuraavaa järjestelmää. Eläkeikää koskevia sääntöjä on 4.4.1952 annetun lain nro 218 (GURI, supplemento ordinario, nro 89, 15.4.1952) 9 §:ssä. Tämän säännöksen mukaan miespuolisilla työntekijöillä on oikeus eläkkeeseen 60-vuotiaina ja naispuolisilla 55-vuotiaina edellyttäen kummassakin tapauksessa, että he ovat maksaneet eläkevakuutusmaksuja vähintään 15 vuotta ja että heille on kertynyt vakuutusmaksuja vähintään 180 kuukaudelta tai 780 viikolta.

- 4 Erityissäännöksiä sovelletaan sellaisten yritysten työntekijöihin, joiden Comitato interministeriale per il coordinamento della politica industriale (teollisuuspolitiikan koordinointia hoitava ministeriöiden välinen komitea; jäljempänä CIPI) on todennut 12.8.1977 annetun lain nro 675 (GURI nro 243) mukaisesti olevan vakavissa vaikeuksissa.

- 5 Italian 23.4.1981 annetun lain nro 155 (GURI, supplemento ordinario, nro 114, jäljempänä laki nro 155/1981) mukaan työntekijät voivat saada ennenaikaista eläkettä 55 vuoden iässä, jos he ovat miehiä, tai 50 vuoden iässä, jos he ovat naisia. Tämän lain 16 §:ssä täsmennetään, että sellaisiin CIPI:n vakavissa vaikeuksissa oleviksi toteamien yritysten työntekijöihin, ”jotka ovat saavuttaneet 55 vuoden iän, jos he ovat miehiä, ja 50 vuoden iän, jos he ovat naisia, ja joille on kertynyt yleisessä pakollisessa työkyvyttömyys-, vanhuus- ja perhe-eläkejärjestelmässä eläkevakuu-

tusmaksuja 180 kuukauden ajalta”, sovellettava eläkejärjestelmä lasketaan tosiasiallisten maksukausien pituuden perusteella ja siihen lisätään kausi, joka vastaa aikaa heidän työsopimuksensa irtisanomispäivästä 60 vuoden iän täyttämispäivään, jos he ovat miehiä, tai 55 vuoden iän täyttämispäivään, jos he ovat naisia (jäljempänä täydentävien eläkevakuutusmaksujen hyväksilukeminen).

6 On todettava, että lain nro 155/1981 ja siihen myöhemmin tehtyjen muutosten lisäksi on olemassa varhaiseläkettä koskevia, tiettyjen alojen työntekijöille varattuja erityisjärjestelmiä. Asiakirjoista käy ilmi, että pääasiassa on vedottu terästeollisuuden työntekijöiden omaan järjestelmään. Balestra on nimittäin vaatinut, että häneen sovelletaan tällä alalla sovellettavia sääntöjä vastaavia sääntöjä.

7 Vakavissa vaikeuksissa oleviksi todettujen yritysten työntekijöiden, lain nro 155/1981 16 §:n mukainen varhaiseläkeikä (miehet 55 vuotta ja naiset 50 vuotta) määriteltiin terästeollisuuden työntekijöitä koskevassa säännössä aluksi 50 vuodeksi kaikille työntekijöille, sekä miehille että naisille (31.5.1984 annetun lain nro 193 1 §, GURI nro 153, 5.6.1984).

8 Corte costituzionale totesi 6.7.1989 antamassaan tuomiossa nro 371 (GURI, I serie speciale, nro 28, 12.7.1989), että lain nro 155/1981 16 § ja lain nro 193/1984 1 § olivat yhdessä perustuslain vastaisia, koska niiden mukaan terästeollisuuden naispuolisten työntekijöiden ei ollut mahdollista 50 vuoden varhaiseläkeiän osalta saavuttaa täydentävien eläkevakuutusmaksujen hyväksilukemisella yhtä pitkää maksukautta kuin miespuolisen työntekijän, jonka osalta eläkeikä oli määritelty 60 vuodeksi, kun taas naisilla se oli määritelty 55 vuodeksi. Corte costituzionale muistutti tämän tuomion yhteydessä periaatteesta, jonka mukaan toiminnan harjoittamista koskeva ikäraja oli Italiassa sama naisten ja miesten osalta.

- 9 Seuraavaksi otettiin käyttöön uusi erityissääntö, jonka mukaan terästeollisuuden palveluksessa olevat naiset saattoivat jäädä varhaiseläkkeelle siitä lukien, kun he saavuttivat 47 vuoden iän, jos he saattoivat lukea hyväkseen eläkevakuutusmaksuja 300 kuukaudelta (30.12.1987 annetun valtuusasetuksen nro 536 5 §:n viides momentti, GURI nro 304, 31.12.1987, joka muunnettiin laiksi nro 48, 29.2.1988, GURI nro 50, 1.3.1988); miesten osalta tämä ikä pysytettiin 50 vuodessa.
- 10 Corte costituzionale totesi 30.12.1991 antamassaan tuomiossa nro 503 (GURI, I serie speciale, nro 2, 8.1.1992), että samalla, kun terästeollisuuden naispuoliset työntekijät saattoivat jäädä ennaaikaiselle eläkkeelle jo 47-vuotiaana, heillä piti olla oikeus siihen, että heidän hyväkseen luettiin täydentäviä eläkevakuutusmaksuja heidän työsopimuksensa irtisanomisesta lukien 60 vuoden ikään saakka (mainittuun ikään saakka sekä naisilla että miehillä on oikeus jatkaa ammattitoimintaansa), mutta samalla 10 vuoden enimmäisrajoituksella, joka koski miehiä. On syytä todeta, että jos terästeollisuudessa olisi sovellettu lain nro 155/1981 16 §:ssä olevaa sääntöä, täydentäviä eläkevakuutusmaksuja olisi luettu näiden naispuolisten työntekijöiden hyväksi enintään 8 vuoden ajalta siitä alkaen, kun heidän työsopimuksensa irtisanottiin (mahdollista 47 vuoden iän saavuttamisesta alkaen) eläkeikään (naisilla 55 vuotta) saakka, kun taas miesten hyväksi luetaan näitä maksuja enintään 10 vuoden ajalta siitä, kun heidän työsopimuksensa irtisanottiin (mahdollista 50 vuoden iästä alkaen) eläkeikään (miehillä 60 vuotta) saakka; kahden vuoden ero täydentävissä eläkevakuutusmaksuissa aiheutui siitä, että naisten varhaiseläkettä koskeva eläkeikä oli vain 3 vuotta alempi kuin miesten.
- 11 Balestra on sellaisen yrityksen, jonka CIPI oli todennut olevan vakavissa vaikeuksissa, entinen työntekijä. Hän irtisanoutui tällaisessa tilanteessa ja jäi eläkkeelle sen varhaiseläkejärjestelmän ansiosta, joka koskee 50—55-vuotiaita naisia.
- 12 Sen jälkeen kun Balestra oli irtisanoutunut 54 vuoden ja 7 kuukauden ikäisenä, INPS luki hänen hyväkseen lain nro 155/1981 16 perusteella eläkevakuutusmaksuja viideltä kuukaudelta, mikä vastasi jäljellä olevaa aikaa siihen, kun Balestra täyttäisi 55 vuotta, mikä puolestaan oli naispuolisten työntekijöiden eläkeikä Italiassa.

- 13 Balestra jätti 13.4.1993 ennakkoratkaisua pyytäneeseen tuomioistuimeen kanteen ja vaati, että INPS velvoitettiin lukemaan hänen hyväkseen täydentäviä eläkevakuutusmaksuja laissa nro 155/1981 säädetyn enimmäismäärän verran, eli viiden vuoden ajalta. Hän vetosi tältä osin edellä mainittuun terästeollisuuden työntekijöitä koskevaan Corte costituzionalen oikeuskäytäntöön.
- 14 INPS vastusti Balestran vaatimusta sillä perusteella, että hän oli irtisanonut omasta aloitteestaan työsopimuksensa ja että lain nro 155/1981 16 §:ssä säädettiin yhtäläisestä eläkevakuutusmaksujen hyväksilukemisesta miehille ja naisille siten, että eroa aiheutui ainoastaan miesten ja naisten erilaisesta eläkeiästä. INPS:n mukaan Balestralle olisi voitu myöntää täydennystä näissä maksuissa edellä mainitun Corte costituzionalen oikeuskäytännön perusteella ainoastaan, jos hän olisi ollut teräsalan yrityksen työntekijä, koska tällä alalla oli voimassa erityisjärjestelmä.
- 15 Balestra väitti tällöin, että lain nro 155/1981 16 § oli vastoin direktiiveissä 76/207/ETY ja 79/7/ETY ilmaistua naisten ja miesten tasa-arvoisen kohtelun periaatetta.
- 16 Direktiivin 76/207/ETY 1 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Tämän direktiivin tarkoituksena on toteuttaa jäsenvaltioissa miesten ja naisten tasa-arvoinen kohtelu mahdollisuuksissa työhön, uralla etenemiseen ja ammatilliseen koulutukseen sekä työoloissa samoin kuin 2 kohdassa tarkoitettulla tavalla sosiaaliturvassa. Tästä periaatteesta käytetään jäljempänä nimitystä ’tasa-arvoisen kohtelun periaate’.”

17 Mainitun direktiivin 5 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Tasa-arvoisen kohtelun periaatteen soveltamisella työoloihin, palvelussuhteen lakauttamisen perusteet mukaan lukien, tarkoitetaan, että miehille ja naisille on taattava samat ehdot ilman sukupuoleen perustuvaa syrjintää.”

18 Direktiivin 1 artiklan 2 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jotta varmistetaan tasa-arvoisen kohtelun periaatteen asteittainen toteuttaminen sosiaaliturvaa koskevissa kysymyksissä, neuvosto antaa komission ehdotuksesta säännökset sen sisällöstä, soveltamisalasta ja järjestelyistä sen soveltamiseksi.”

19 Tämän viimeksi mainitun säännöksen vuoksi neuvosto antoi direktiivin 79/7/ETY, jonka tarkoituksena on sen 1 artiklan mukaan asteittain toteuttaa sosiaaliturvassa ja muussa sosiaalisessa suojelussa miesten ja naisten tasa-arvoisen kohtelun periaate sosiaaliturvaa koskevissa kysymyksissä.

20 Direktiivin 79/7/ETY 3 artiklan 1 kohdan a alakohdan mukaan direktiiviä sovelletaan

”lakisääteisiin järjestelmiin, jotka antavat turvaa seuraavien tapausten varalta:

— sairaus,

— työkyvyttömyys,

- vanhuus,
- työtaturmat ja ammattitaudit,
- työttömyys”.

21 Direktiivin 79/7/ETY 1 artiklassa ilmaistu tavoite pannaan täytäntöön direktiivin 4 artiklan 1 kohdalla, jossa säädetään seuraavaa:

”1. Tasa-arvoisen kohtelun periaatteella tarkoitetaan, että minkäänlaista sukupuoleen perustuvaa syrjintää ei saa esiintyä välittömästi eikä välillisesti etenkin siviilisäädyn tai perheaseman perusteella eikä varsinkaan, kun on kysymyksessä:

- järjestelmien soveltamisala ja niiden piiriin pääsemisen edellytykset;
- velvollisuus osallistua rahoitukseen ja maksuosuuksien laskentaperusteet;
- etuuksien, aviopuolisosta ja huollettavista johtuvat lisät mukaan lukien, laskentaperusteet sekä etuuksiin olevan oikeuden kestoa ja jatkumista koskevat edellytykset.”

22 Direktiivin 79/7/ETY 7 artiklan 1 kohdan mukaan mainittu direktiivi

”ei rajoita jäsenvaltioiden oikeutta jättää sen soveltamisalan ulkopuolelle:

- a) eläkeiän määrittelyä vanhuus- ja työeläkkeen myöntämiseksi sekä sen mahdollisia vaikutuksia muihin etuuksiin — —”.

- 23 Koska ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoi, että sen käsiteltävänä olevan asian ratkaisu riippui näiden säännösten tulkinnasta, se päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:
- 1) Onko miehiä ja naisia koskevien erilaisten ikärajojen määrittely lain nro 155/1981 16 §:ssä tarkoitetulle ennenaikaiselle eläkkeelle jäämistä, palvelussuhteen lakkauttamista ja varhaiseläke-etuuksien laskemista varten edellä mainittujen yhteisön direktiivien (direktiivin 79/7/ETY 1, 2, 3, 4 ja 5 artikla sekä direktiivin 76/207/ETY 1, 2 ja 5 artikla) vastaista?
 - 2) Onko erilainen kohtelu (yksittäisen työsuhteen ja sosiaaliturvan osalta), joka aiheutuu erilaisten ikärajojen määrittelystä, edellä mainittujen yhteisön direktiivien vastaista sellaisessa oikeusjärjestyksessä — kuten Italian oikeusjärjestyksessä —, jossa ansiotyön tekemistä koskeva ikäraja (joka on ainoa varhaiseläkkeen kannalta merkityksellinen ikäraja) on määritelty 60 vuodeksi sekä miesten että naisten osalta?
- 24 Aluksi on syytä todeta, että asiakirjoista ilmenee pääasian kantajan vaativan, että hänen hyväkseen luetaan täydentäviä eläkevakuutusmaksuja viiden vuoden ajalta laskettuna siitä, kun hän jäi varhaiseläkkeelle; nämä määrät on siten hänen mukaansa laskettava ottamatta huomioon naisten eläkeiästä (55 vuotta) lain nro 155/1981 16 §:n mukaan aiheutuvaa rajoitusta, ja pääasian kantaja perustelee tätä sillä, että Italiassa sekä naisilla että miehillä on oikeus työskennellä 60 vuoden ikään saakka.
- 25 Siten näyttää siltä, että ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin haluaa pääasiallisesti tietää, onko varhaiseläke-etuuksia laskettaessa miesten ja naisten tasa-arvoisen kohtelun periaatteen mukaista ottaa huomioon eläkkeelle jäämistä koskevat erilaiset sukupuoleen perustuvat ikärajat, ja täsmällisemmin sanottuna, saako jäsenvaltio, kun se on määritellyt direktiivin 79/7/ETY 7 artiklan 1 kohdan a alakohdan

mukaisesti erilaisen sukupuoleen perustuvan eläkeiän, tämän saman säännöksen mukaan säätää, että vakavissa vaikeuksissa olevaksi todetun yrityksen palkatuilla työntekijöillä on oikeus siihen, että heidän hyväkseen luetaan täydentäviä eläkevaikutusmaksuja enintään viiden vuoden ajalta siitä lukien, kun he jäävät varhaiseläkkeelle, siihen saakka, kun he saavuttavat vanhuuseläkkeeseen oikeuttavan iän, eli naiset 55 vuoden ja miehet 60 vuoden iän.

- 26 Aluksi on syytä muistuttaa siitä, että yhteisöjen tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan lakisääteiset sosiaaliturvaetuudet, joita on sovellettava pakollisesti yleisiin työntekijäryhmiin, eivät kuulu perustamissopimuksen 119 artiklan toisessa kohdassa tarkoitetun palkkakäsitteen piiriin (asia 80/70, Defrenne, tuomio 25.5.1971, Kok. 1971, s. 445, 7 ja 8 kohta; asia C-262/88, Barber, tuomio 17.5.1990, Kok. 1990, s. I-1889, 22 ja 23 kohta ja asia C-173/91, komissio v. Belgia, tuomio 17.2.1993, Kok. 1993, s. I-673, 14 kohta). Lakisääteiset sosiaaliturvaetuudet kuuluvat sitä vastoin direktiivin 79/7/ETY soveltamisalaan.
- 27 Esillä olevassa asiassa ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin kysyy kuitenkin, että koska lain nro 155/1981 16 §:ää sovelletaan sellaisten yritysten työsuhteisiin, joiden on todettu olevan vakavissa vaikeuksissa, onko varhaiseläkkeelle jääminen työntekijälle pikemminkin velvollisuus kuin valintamahdollisuus, sillä jos hän ei jää sille, hän voi menettää sekä eläkeoikeutensa että työpaikkansa.
- 28 Tällaisissa tapauksissa varhaiseläke rinnastettaisiin irtisanomiseen, ja irtisanomisen käsitettä tulkittaisiin laajasti siten, että se kattaa palvelussuhteen lakkaamisen jopa silloin, kun palvelussuhteen lakkaaminen tapahtuu ennenaikaista eläkettä koskevan järjestelmän yhteydessä. Tällöin sovellettava direktiivi on direktiivi 76/207/ETY, jonka 5 artiklan 1 kohdassa kielletään sukupuoleen perustuva syrjintä palvelussuhdetta lakkautettaessa.
- 29 Tällaista arviointia ei voida hyväksyä. Jopa silloin, kun ennenaikaiselle eläkkeelle pääsy seuraa suoraan sen yrityksen vakavista vaikeuksista, jonka palveluksessa kyseinen työntekijä viimeksi oli, varhaiseläke-etuuksista säädetään suoraan laissa ja ne ovat pakollisia tiettyjen yleisten työntekijäryhmien osalta. Lisäksi nämä etuudet liittyvät suoraan ja tosiasiallisesti direktiivin 79/7/ETY 3 artiklan 1 kohdassa

tarkoitettuun turvaan vanhuuden varalta, koska niiden myöntäminen perustuu ennenaikaiselle eläkkeelle pääsyyn (ks. vastaavasti asia 19/81, Burton, tuomio 16.2.1982, Kok. 1982, s. 555, 12—15 kohta).

- 30 Asiakirjoista ilmenee joka tapauksessa (mitä asianomainen henkilö itse ei kiistä), että Balestran palvelussuhteen lakkaaminen ei esillä olevassa asiassa johtunut siitä, että hänet olisi irtisanottu, vaan siitä, että hän itse irtisanoutui ainoastaan viisi kuukautta ennen sitä ikää, jossa hänellä joka tapauksessa oli oikeus eläkkeeseen.
- 31 Edellä esitetyn perusteella direktiivi 79/7/ETY soveltuu asiaan.
- 32 Toteutettaessa asteittain miesten ja naisten tasa-arvoisen kohtelun periaatetta sukupuoleen perustuva syrjintä voi tämän direktiivin mukaan olla perusteltua vain väliaikaisesti ja 7 artiklan 1 kohdan a alakohdan perusteella (asia C-154/92, Van Cant, tuomio 1.7.1993, Kok. 1993, s. I-3811, 12 kohta). Syrjintä on kaikissa muissa tapauksissa vastoin tämän direktiivin 4 artiklan 1 kohtaa, joka on yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan riittävän täsmällinen ja ehdoton, jotta yksityiset voivat vedota siihen kansallisissa tuomioistuimissa ja jotta jokainen tämän artiklan vastainen kansallinen säännös on jätettävä soveltamatta (asia 71/85, Federatie Nederlandse Vakbeweging, tuomio 4.12.1986, Kok. 1986, s. 3855, 21 kohta ja asia 286/85, McDermott ja Cotter, tuomio 24.3.1987, Kok. 1987, s. 1453, 14 kohta).
- 33 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan silloin kun jäsenvaltio määrittelee direktiivin 79/7/ETY 7 artiklan 1 kohdan a alakohdan mukaisesti erilaisen eläkeiän mie-

hille ja naisille vanhuus- ja työeläkkeen myöntämiseksi, ala, jolla poikkeaminen sallitaan ja joka on direktiivin 7 artiklan 1 kohdan a alakohdassa määritetty ilmaisulla ”sen mahdollisia vaikutuksia muihin etuuksiin”, kattaa vain muissa etuusjärjestelmissä olevat syrjivät säännökset, jos ne tarpeellisella ja objektiivisella tavalla liittyvät tähän eläkeikää koskevaan eroon (ks. mm. asia C-328/91, Thomas ym., tuomio 30.3.1993, Kok. 1993, s. I-1247, 20 kohta ja asia C-92/94, Graham ym., tuomio 11.8.1995, Kok. 1995, s. I-2521, 11 kohta).

- 34 Tämän vuoksi, silloin kun jäsenvaltio on kyseisen säännöksen nojalla määritellyt naisten eläkeiän 55 vuodeksi ja miesten 60 vuodeksi, on syytä tutkia, liittyykö muussa etuusjärjestelmässä kuin eläkejärjestelmässä oleva miesten tai naisten syrjintä objektiivisella ja tarpeellisella tavalla tähän eläkeikää koskevaan eroon.
- 35 Näin on asianlaita, jos tämä syrjintä on objektiivisesti tarpeen, jotta vältettäisiin sosiaaliturvajärjestelmän taloudellisen tasapainon vaarantuminen tai jotta turvattaisiin työeläkejärjestelmien ja muiden etuusjärjestelmien välinen johdonmukaisuus (ks. em. asiat Thomas ym., 12 kohta ja Graham ym., 12 kohta).
- 36 On syytä todeta, että pääasiassa kyseessä olevan kaltainen lakisääteinen varhaiseläkejärjestelmä merkitsee naisten syrjintää heidän varhaiseläke-etuutensa laskemistavan ja siten heidän eläkkeensä määrän osalta.
- 37 Syrjintä johtuu siitä asiantilasta, että koska täydentäviä eläkevakuutusmaksuja hyväksi luettaessa otetaan huomioon erilaiset sukupuoleen perustuvat eläkeikää koskevat edellytykset, naispuolisen työntekijän saaman eläkkeen määrä voi tietyissä tapauksissa olla miespuolisen työntekijän saamaa eläkettä pienempi, silloin kun nämä molemmat ovat suorittaneet eläkevakuutusmaksuja yhtä paljon.

- 38 Vanhuuseläkkeelle 55-vuotiaana jäävällä naisella ei nimittäin ole oikeutta siihen, että täydentäviä eläkevakuutusmaksuja luettaisiin hänen hyväkseen. Näin ollen sellaisessa tapauksessa, jossa 55-vuotiaan miehen ja saman ikäisen naisen osalta on tosiasiallisesti suoritettu yhtä paljon eläkevakuutusmaksuja, varhaiseläkkeelle jäävälle miehelle suoritettava etuus on suurempi kuin vanhuuseläkkeelle jäävälle naiselle. Toisin sanoen, silloin kun maksuja on tosiasiallisesti suoritettu yhtä paljon, naisen on työskenneltävä noin viisi vuotta kauemmin (60-vuotiaaksi) saadakseen saman suuruisen eläkkeen kuin mies, joka jää 55-vuotiaana varhaiseläkkeelle.
- 39 Vastaus siihen kysymykseen, liittyykö tämä syrjintä objektiivisella ja tarpeellisella tavalla erilaisen sukupuoleen perustuvaan eläkeiän määrittelyyn, kuuluu kansallisen tuomioistuimen toimivaltaan. Kuitenkin edellä mainitussa asiassa Thomas annetun tuomion 13 kohdan mukaan yhteisöjen tuomioistuin, jota on pyydetty antamaan kansalliselle tuomioistuimelle hyödyllisiä vastauksia, on toimivaltainen osoittamaan sellaisia seikkoja, joiden avulla kansallinen tuomioistuin voi ratkaista käsiteltävänä olevan asian.
- 40 Pääasiassa kyseessä olevan syrjinnän osalta on todettava, että se liittyy objektiivisesti naisten ja miesten erilaisen eläkeiän määrittelyyn, koska se aiheutuu suoraan siitä, että eläkeikä on määritelty 55 vuodeksi naisten osalta ja 60 vuodeksi miesten osalta. Nimittäin sekä miehiin että naisiin sovellettavan säännön mukaan nämä voivat jäädä varhaiseläkkeelle viisi vuotta ennen eläkeiän saavuttamista, ja heidän hyväkseen luetaan täydentäviä eläkevakuutusmaksuja siitä lukien, kun he jäävät varhaiseläkkeelle, eläkeiän saavuttamiseen saakka.
- 41 Sen kysymyksen osalta, liittyykö tämä syrjintä tarpeellisella tavalla tähän naisten ja miesten eläkeiässä olevaan eroon, on syytä aluksi todeta, että lain nro 155/1981 16 §:llä käyttöön otettua varhaiseläkejärjestelmää luonnehtii se, että

ennen kuin työntekijä saavuttaa eläkeiän, hänelle myönnetään etuus, joka lasketaan tosiasiallisesti suoritettujen eläkevakuutusmaksujen perusteella lisäämällä tähän sellaiset laskennallisesti hyväksiluettavat täydentävät eläkevakuutusmaksut, jotka vastaavat työntekijän eläkeiän täyttämiseen jäljellä olevaa aikaa. Varhaiseläke-etuudella pyritään näin ollen turvaamaan tulot sellaiselle henkilölle, joka jättää työmarkkinat ennen eläkeiän täyttämistä. Tästä syystä kyseiset vanhuus- ja varhaiseläkejärjestelmät ovat keskenään johdonmukaisia.

42 Tämän jälkeen on syytä tutkia, onko tämän johdonmukaisuuden säilyttämiseksi tarpeellista kieltäytyä lukemasta täydentäviä eläkevakuutusmaksuja niiden naisten hyväksi, joilla tosiasiallisesti on oikeus työskennellä 60 vuoden ikään saakka, heidän täytettyään 55 vuotta, koska heillä tällöin on oikeus vanhuuseläkkeeseen.

43 Tältä osin voidaan todeta ensinnäkin, että jos varhaiseläkkeelle jäävien 50—55-vuotiaiden naisten hyväksi luettaisiin täydentäviä eläkevakuutusmaksuja viiden vuoden ajalta ottamatta huomioon eläkeiän muodostamaa ikärajaa, niin mitä lähempänä eläkeikää he jäisivät varhaiseläkkeelle, sitä selvemmin nämä naiset saisivat lopullisesti suuremman eläkkeen kuin ne naiset, jotka maksavat eläkevakuutusmaksuja 55 vuoden ikään asti ja jäävät vanhuuseläkkeelle saamatta hyväkseen täydentäviä eläkevakuutusmaksuja.

44 Toiseksi on todettava, että tällaisella järjestelmällä voitaisiin syrjiä myös miespuolisia työntekijöitä. Kun varhaiseläkkeelle jäävien 55—60-vuotiaiden miesten hyväksi luetaan täydentäviä eläkevakuutusmaksuja ainoastaan siitä alkaen, kun he jäävät varhaiseläkkeelle, eläkeiän täyttämiseen saakka, naispuolisen työntekijän, joka jäisi varhaiseläkkeelle, myöskin sitä päivää, jolloin hänellä on oikeus vanhuus-

eläkkeeseen, edeltävän viiden vuoden aikana, hyväksi systemaattisesti luettaisiin täydentäviä eläkevakuutusmaksuja viiden vuoden ajalta.

- 45 Näin ollen on syytä todeta, että vaikka naisilla on tosiasiallisesti oikeus työskennellä 60 vuoden ikään saakka, kyseisten vanhuuseläke- ja varhaiseläkejärjestelmien johdonmukaisuuden säilyttämiseksi on tarpeellista kieltäytyä lukemasta täydentäviä eläkevakuutusmaksuja näiden naisten hyväksi sen jälkeen, kun he ovat täyttäneet 55 vuotta, jolloin heillä on oikeus vanhuuseläkkeeseen.
- 46 Näin ollen on syytä vastata ennakkoratkaisua pyytäneelle tuomioistuimelle, että jäsenvaltio saa, silloin kun se on määritellyt direktiivin 79/7/ETY 7 artiklan 1 kohdan a alakohdan mukaisesti erilaisen sukupuoleen perustuvan eläkeiän, tämän saman säännöksen mukaan säätää, että vakavissa vaikeuksissa olevaksi todetun yrityksen palkatuilla työntekijöillä on oikeus siihen, että heidän hyväkseen luetaan täydentäviä eläkevakuutusmaksuja enintään viiden vuoden ajalta siitä lukien, kun he jäävät varhaiseläkkeelle, siihen saakka, kun he saavuttavat vanhuuseläkkeeseen oikeuttavan iän, eli naiset 55 vuoden ja miehet 60 vuoden iän, sillä sukupuoleen perustuva ero varhaiseläke-etuuksien laskentatavassa liittyy objektiivisella ja tarpeellisella tavalla miesten ja naisten erilaisen eläkeiän määrittelyyn.

Oikeudenkäyntikulut

- 47 Yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksensa esittäneelle Euroopan yhteisöjen komissiolle aiheutuneita oikeudenkäyntikuluja ei voida määrätä korvattaviksi. Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (viides jaosto)

on ratkaissut Pretura circondariale di Genovan 19.4.1995 tekemällään päätöksellä esittämät kysymykset seuraavasti:

Jäsenvaltio saa, silloin kun se on määritellyt miesten ja naisten tasa-arvoisen kohtelun periaatteen asteittaisesta toteuttamisesta sosiaaliturvaa koskevissa kysymyksissä 19 päivänä joulukuuta 1978 annetun neuvoston direktiivin 79/7/ETY 7 artiklan 1 kohdan a alakohdan mukaisesti erilaisen sukupuoleen perustuvan eläkeiän, tämän saman säännöksen mukaan säätää, että vakavissa vaikeuksissa olevaksi todetun yrityksen palkatuilla työntekijöillä on oikeus siihen, että heidän hyväkseen luetaan täydentäviä eläkevakuutusmaksuja enintään viiden vuoden ajalta siitä lukien, kun he jäävät varhaiseläkkeelle, siihen saakka, kun he saavuttavat vanhuuseläkkeeseen oikeuttavan iän, eli naiset 55 vuoden ja miehet 60 vuoden iän, sillä sukupuoleen perustuva ero varhaiseläkeetuuksien laskentatavassa liittyy objektiivisella ja tarpeellisella tavalla miesten ja naisten erilaisen eläkeiän määrittelyyn.

Edward

Puissochet

Jann

Sévon

Wathelet

Julistettiin Luxemburgissa 30 päivänä tammikuuta 1997.

R. Grass

J. C. Moitinho de Almeida

kirjaaja

viidennen jaoston puheenjohtaja